

ХУЛОСАИ НИҲОИИ
ШУРОИ ДИССЕРТАТСИОНИИ 6D.KOA-120-и назди
МДТ-и «ДОНИШГОҲИ ДАВЛАТИИ ХУЧАНД
БА НОМИ АКАДЕМИК БОБОҶОН ҒАҒУРОВ»
аз рӯи диссертатсия барои дарёфти дараҷаи илмӣ
доктори илмҳои филологӣ

ПАРВАНДАИ АТТЕСТАТСИОНИИ № _____

Қарори Шурои диссертатсионӣ аз 19.03.2026с, № 52

БАРОИ САЗОВОР ДОНИСТАНИ НАИМЗОДА ҚУДРАТУЛЛО ҚАҲОР, ШАҲРВАНДИ ҶУМҲУРИИ ТОҶИКИСТОН, БАРОИ ДАРЁФТИ ДАРАҶАИ ИЛМӢ ДОКТОРИ ИЛМҲОИ ФИЛОЛОГӢ АЗ РӢИ ИХТИСОСИ 6.2 ФИЛОЛОГИЯ (6.2.15 АДАБИЁТИ ТОҶИК, РАВОБИТИ АДАБӢ)

Диссертатсияи Наимзода Қудратулло Қаҳор дар мавзуи «Шавкати Бухорӣ ва макоми ӯ дар адабиёти форс-тоҷик» барои дарёфти дараҷаи илмӣ доктори илмҳои филологӣ аз рӯи ихтисоси 6.2 Филология (6.2.15 Адабиёти тоҷик, равобити адабӣ) дар ҷаласаи Шурои диссертатсионии 6D.KOA-120-и назди Муассисаи давлатии таълимии «Донишгоҳи давлатии Хучанд ба номи академик Бобоҷон Ғафуров» (735700, Ҷумҳурии Тоҷикистон, ш. Хучанд, гузаргоҳи Мавлонбеков, 1) аз таърихи 13-уми декабри соли 2025 суратҷаласаи № 49-ум ба ҳимоя иҷозат дода шудааст.

Довталаби дараҷаи илмӣ Наимзода Қудратулло Қаҳор шаҳрванди Ҷумҳурии Тоҷикистон, миллаташ тоҷик, 1-уми сентябри соли 1960 дар ҷамоати “Зафар”-и ноҳияи Фархори вилояти Хатлон таваллуд шудааст.

Наимзода Қудратулло Қаҳор маълумоти миёнаи пурраро дар муассисаи таҳсилоти миёнаи умумии № 22-и ноҳияи Фархор гирифта, онро соли 1978 хатм кардааст. Соли 1979-ум ба факултети филологияи Донишгоҳи давлатии Кӯлоб ба номи Абӯабдуллоҳи Рӯдакӣ (собиқ Институти давлатии педагогии Кӯлоб) дохил шуда, онро соли 1983-юм аз рӯи ихтисоси муаллими забон ва адабиёти тоҷик бомуваффақият ба итмом расонидааст.

Солҳои 1983-2000-ум дар мактаби миёнаи №2-и ноҳияи Кӯшонӣён (собиқ Коммунистӣ) ба ҳайси омӯзгори забон ва адабиёти тоҷик фаъолият бурдааст.

Мавзуи диссертатсияи доктории Наимзода Қудратулло Қаҳор дар Шурои олимони Донишгоҳи давлатии Бохтар ба номи Носири Хусрав аз санаи 30-юми октябри соли 2017, қарори № 3 тасдиқ шудааст.

Муқарризони расмӣ – доктори илмҳои филологӣ, профессор, директори Китобхонаи ба номи «Индира Гандӣ»-и АМИТ Суфизода Шодимуҳаммад Зикриёпур ва доктори илмҳои филологӣ, профессори кафедраи назария ва

таърихи адабиёти Донишгоҳи байналмилалӣ забонҳои хориҷии Тоҷикистон ба номи Сотим Улӯғзода **Исрофилниё Шарифмурод Раҳимзода** ва инчунин доктори илмҳои филологӣ, профессор, сарҳодими илмӣ шуъбаи фолклор ва адабиёти Бадахшони Институти илмҳои гуманитарии ба номи Б. Искандарови АМИТ **Охониёзов Варқа Дустович** мебошанд, ки ба диссертатсия ва автореферат тақризи мусбат пешниҳод намудаанд.

Муассисаи пешбар Муассисаи давлатии таълимии «Донишгоҳи давлатии Кӯлоб ба номи Абӯабдуллоҳи Рӯдакӣ» мебошад.

Муассисаи пешбар дар тақризи мусбат, ки аз ҷониби раиси ҷаласа – доктори илмҳои филологӣ, и.в. профессори кафедраи адабиёти тоҷики Донишгоҳи давлатии Кӯлоб ба номи Абӯабдуллоҳи Рӯдакӣ Асозода Ҳотам Раҷаб, эксперт – доктори илмҳои филологӣ, и.в. профессори кафедраи адабиёти тоҷики Донишгоҳи давлатии Кӯлоб ба номи Абӯабдуллоҳи Рӯдакӣ Ашурова Нодира Ҷумаевна, котиби илмӣ ҷаласа – номзоди илмҳои филологӣ, и.в. дотсенти кафедраи адабиёти тоҷики Донишгоҳи давлатии Кӯлоб ба номи Абӯабдуллоҳи Рӯдакӣ Одинаева Гулбону Мадалиевна имзо гардида, бо имзою муҳри ректори муассиса, номзоди илмҳои педагогӣ, дотсент Сафарзода М.В. тасдиқ шудааст, қайд намудааст, ки: «Диссертатсия бо муҳиммият, навоариҳои илмӣ ва арзиши назариву амалиаш ба талаботи КОА-и назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон мувофиқ буда, муаллифи он барои дарёфти дараҷаи илмӣ доктори илмҳои филологӣ аз рӯйи ихтисоси 6.2 Филология (6.2.15 Адабиёти тоҷик, равобити адабӣ) ҷавобгӯ аст».

Ҳамзамон муассисаи тақриздиханда баён доштааст, ки: “Адабиёти форсу тоҷик бо асолати таърихӣ, сарчашмаҳои бойи адабӣ ва пояи устувори фарҳангиву маданӣ дар аксои олам ҳамчун адабиёти дорои заминаҳои бузургӣ рушду такомул ва таҳаввулу ташаккули анвои гуногуни адабӣ шинохта шуда, шухраи ҷаҳонӣ гаштааст. Албатта, барои номвар шудану дар дилу дидаи аҳли илму адаб, хоссатан муштокони каломи бадеъ ва ҳаводорони адабиёти беназири форсу тоҷик саҳми намоёндагони давраҳои гуногуни ин адабиёти оламгир беназир аст.

Дар ҳар марҳилаи адабӣ шоирону нависандагоне зиндагӣ ва эҷод кардаанд, ки бо осори пурқимату беҳамтояшон дар нихонхонаи қалби аҳли адаб маъво гирифтаанд. Адабиёти тоҷики асри XVII бо намоёндагони пурқору нуктасанҷи худ барои минбаъд низ шукуфо будани бӯстони адабиёти мазкур дар давраҳои таърихӣ яке аз давраҳои рушду инкишофи адабӣ шинохта шудааст. Шавкати Бухорой тавассути осори адабиаш дар катори дигар намоёндагони ин давраи адабӣ яке аз ҷойҳои намоёнро касб кардааст.

Мухаммад Исоқ Шавкати Бухорой бо эҷоди равиши тоза баён, услуби хос ва тафаккури шоирона дар радифи бузургтарин суҳанварони форсу тоҷик қарор

дошта, дар адабиёти форсӣ ҷойгоҳи сазоворро касб кардааст. Ёро дар хунари ғазалсароӣ мумтоз медонанд. Осори ин адиби хушкалому жарфандеш бо назокату нафосат ва ҷаззобати ба худ хос таваҷҷуҳи дӯстдорони сухани бикрро ба худ ҷалб кардааст.

Дар диссертатсия масъалагузориҳо ва баррасиҳои мушаххаси илмӣ, баёни муҳиммӣи мавзуи таҳқиқ, масоили мавриди назари диссертант, наwgониҳо ва сарчашмаҳои пажӯҳиш, аҳаммӣи назарию амалии он, нуктаҳои асосии ба химоя пешниҳодшаванда, хулосаю натиҷагирӣҳои илмӣи диссертант ба таври кулӣ саҳми шахсии ёро инъикос менамоянд. Афзун бар ин, омӯзиши диду назарҳои муҳаққиқони ватанию хориҷӣ дар робита ба мавзуи мавриди таҳқиқ, баҳсу таҳлилҳои бомаврид, пешниҳоди дидгоҳҳои мухталиф, наشري мақолаҳои илмӣ, монография ва маърузаю гузоришҳои илмӣ дар робита ба мавзуи таҳқиқро ҳам метавон саҳми шахсии диссертант арзёбӣ кард. Муносибати фардӣи назарӣ ва методологии муаллиф дар ҳалли як қатор масоили марбут ба рӯзгору осори Шавкати Бухорӣ ва шеърӣ сабки ҳиндӣ мусоидат намудаанд.

Диссертант бори аввал дар адабиётшиносии тоҷик масъалаҳои рӯзгор ва махсусӣи осори Шавкати Бухороиро ба риштаи таҳқиқи густардаи илмӣ қашида, дар ин замина мақоми ёро дар рушду ташаккули адабиёти форс-тоҷик муайян мекунад. Вай кӯшиш намудааст, ки сабку услуб ва бадеӣи ашъори шоирро мавриди таҳқиқоти фарогири илмӣ қарор дода, соҳиби сабки хос будан ва нақши шоиста доштани ёро дар таҳаввулу тақомули адабиёти форсу тоҷики асри XVII, алахусус рушди жанри ғазал, мушаххас созад.

Диссертатсияи Наимзода Қудратулло Қаҳор дар мавзуи «Шавкати Бухорӣ ва мақоми ӯ дар адабиёти форс-тоҷик» барои дарёфти дараҷаи илмӣи доктори илмҳои филологӣ аз рӯйи ихтисоси 6.2 Филология (6.2.15 Адабиёти тоҷик, равобити адабӣ) дар сатҳи зарурии илмӣ анҷом ёфта, аз ҷиҳати мазмун ба талабот мувофиқ аст.

Дар маҷмӯъ, диссертатсия ба талаботи Комиссияи олии аттестатсионӣи назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон мувофиқ буда, муаллифи он барои дарёфти дараҷаи илмӣи доктори илмҳои филологӣ аз рӯйи ихтисоси 6.2 Филология (6.2.15 Адабиёти тоҷик, равобити адабӣ) сазовор аст”.

Интиҳоби муқарризони расмӣ ва муассисаи пешбар тибқи талаботи «Тартиби додани дараҷаҳои илмӣ», ки бо қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 30-юми июни соли 2021, таҳти № 267 (бо тағйиру иловаҳо аз 26-уми июни соли 2023, № 295) тасдиқ гардидааст, асоснок шудааст, зеро онҳо мутахассисони бевоситаи соҳаи адабиётшиносӣ буда, вобаста ба самти мавзуи мавриди назар асару мақолаҳо таълиф намудаанд.

Довталаби дараҷаи илмӣ доир ба мавзуи диссертатсия 28 мақолаи илмӣ ба нашр расонидааст, ки аз ин 20 мақола дар маҷаллаҳои тақризшавандаи

Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон чоп шудаанд. Маводи интишоргардида нуктаҳои асосӣ, натиҷаву мазмуни диссертатсияро инъикос намуда, саҳми шахсии муаллифро собит менамоянд.

Интишороти муаллиф аз рӯйи мавзӯи диссертатсия:

I. Дар маҷаллаҳои тақризшавандаи Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон:

[1-М] Наимов, Қ.Қ. Назаре ба зиндагинома ва осори Шавкати Бухорӣ [Матн] / Қ.Қ. Наимов // Паёми Донишгоҳи давлатии Бохтар ба номи Носири Хусрав. – Бохтар: ДДБ, 2017. – №1/2 (45). – С. 9-13.

[2-М] Наимов, Қ.Қ. Чанд нукта аз аҳвол ва осори Шавкати Бухорӣ [Матн] / Қ.Қ. Наимов // Паёми Донишгоҳи миллии Тоҷикистон. – Душанбе: ДМТ, 2017. – №4/3. – С. 162-165.

[3-М] Наимов, Қ.Қ. Авзои сиёсии Мовароуннаҳру Хуросон дар замони зиндагии Шавкати Бухорӣ [Матн] / Қ.Қ. Наимов, Р.М. Қурбонова // Паёми Донишгоҳи миллии Тоҷикистон. – Душанбе: ДМТ, 2017. – №4/5. – С. 248-252.

[4-М] Наимов, Қ.Қ. Назаре ба шеърӣ Шавкат [Матн] / Қ.Қ. Наимов // Паёми Донишгоҳи давлатии Бохтар ба номи Носири Хусрав. – Бохтар: ДДБ, 2018. – №1/4 (57). – С. 47-50.

[5-М] Наимов, Қ.Қ. Таъсирпазирӣ ва таъсиргузорӣ дар ашъори Шавкати Бухорӣ [Матн] / Қ.Қ. Наимов, Р.М. Қурбонова // Паёми Донишгоҳи давлатии Бохтар ба номи Носири Хусрав. – Бохтар: ДДБ, 2019. – №1/2 (62). – С. 16-20.

[6-М] Наимзода, Қ.Қ. Шавкати Бухорӣ ва шеърӣ сабки ҳиндӣ [Матн] / Қ.Қ. Наимзода // Маҷаллаи илмӣ «Номаи донишгоҳ». – Хучанд: ДДХ, 2019. – №2 (59). – С. 106-109.

[7-М] Наимзода, Қ.Қ. Нозукхаёلى дар шеърӣ Шавкати Бухорӣ [Матн] / Қ.Қ. Наимзода // Паёми Донишгоҳи давлатии Бохтар ба номи Носири Хусрав. – Бохтар: ДДБ, 2020. – №1/2 (74). – С. 9-13.

[8-М] Наимзода, Қ.Қ. Мақоми санъати ташбеҳ дар эҷодиёти Шавкати Бухорӣ [Матн] / Қ.Қ. Наимзода // Паёми Донишгоҳи давлатии Бохтар ба номи Носири Хусрав. – Бохтар: ДДБ, 2020. – №1/3 (77). – С. 17-21.

[9-М] Наимзода, Қ.Қ. Даричаи ошноӣ ба нусхаҳои девони Шавкати Бухорӣ [Матн] / Қ.Қ. Наимзода // Паёми Донишгоҳи давлатии Бохтар ба номи Носири Хусрав. – Бохтар: ДДБ, 2020. – №1/4 (80). – С. 13-18.

[10-М] Наимзода, Қ.Қ. Мухтассоти ғазалиёти Шавкати Бухорӣ [Матн] / Қ.Қ. Наимзода // Паёми Донишгоҳи давлатии Бохтар ба номи Носири Хусрав. – Бохтар: ДДБ, 2020. – №1/4 (80), қисми 2. – С. 13-19.

[11-М] Наимзода, Қ.Қ. Назаре ба рубоӣ Шавкати Бухорӣ [Матн] / Қ.Қ. Наимзода // Паёми ДДБ ба номи Носири Хусрав. – Бохтар: ДДБ, 2023. – №1/1 (107). – С. 18-23.

[12-М] Наимзода, Қ.Қ. Бозтоби рамзҳои афсонавӣ дар ашъори Шавкати Бухорӣ [Матн] / Қ.Қ. Наимзода // Паёми Донишгоҳи давлатии Бохтар ба номи Носири Хусрав. – Бохтар: ДДБ, 2023. – №1/2 (110). – С. 16-23.

[13-М] Наимзода, Қ.Қ. Бозтоби истилоҳи «машраб» дар ашъори Шавкати Бухорӣ [Матн] / Қ.Қ. Наимзода // Паёми Донишгоҳи давлатии Бохтар ба номи Носири Хусрав. – Бохтар: ДДБ, 2023. – №1/3 (113). – С. 12-16.

[14-М] Наимзода, Қ.Қ. Хунари Шавкати Бухорӣ дар қасидасарӣ [Матн] / Қ.Қ. Наимзода // Паёми Донишгоҳи давлатии Бохтар ба номи Носири Хусрав. – Бохтар: ДДБ, 2024. – №1/3 (125). – С. 15-20.

[15-М] Наимзода, Қ.Қ. Фардбайт дар ашъори Шавкати Бухорӣ [Матн] / Қ.Қ. Наимзода // Паёми Донишгоҳи давлатии Бохтар ба номи Носири Хусрав. – Бохтар: ДДБ, 2024. – №1/4 (128). – С. 15-20.

[16-М] Наимзода, Қ.Қ. Чанд вижагии адабии шеъри Шавкати Бухорӣ [Матн] / Қ.Қ. Наимзода, Р.Ҳ. Тағаймуродов // Маҷаллаи илмӣ «Номаи донишгоҳ»-и Донишгоҳи давлатии Хучанд ба номи Б. Ғафуров. – Хучанд: ДДХ, 2025. – №3 (84). – С. 266-272.

[17-М] Наимзода, Қ.Қ. Масоили тасаввуф ва ирфон дар осори Шавкати Бухорӣ [Матн] / Қ.Қ. Наимзода // Паёми Донишгоҳи давлатии Бохтар ба номи Носири Хусрав. – Бохтар: ДДБ, 2025. – №1/2 (134). – С. 24-29.

[18-М] Наимзода, Қ.Қ. Мавзуи ишқ дар шеъри Шавкати Бухорӣ [Матн] / Қ.Қ. Наимзода // Паёми Донишгоҳи Хоруғ. – Хоруғ, 2025. – №3 (03). – С. 116-121.

[19-М] Наимзода, Қ.Қ. Паёмҳои инсонсозии ирфони Мавлоно ва Шавкати Бухорӣ [Матн] / Қ.Қ. Наимзода // Маҷаллаи байналмилалӣ «Фурӯғи илм». – Душанбе, 2025. – №2 (06). – С. 390-397.

[20-М] Наимзода, Қ.Қ. Чандгунагии ихом дар ғазалиёти Шавкати Бухорӣ [Матн] / Қ.Қ. Наимзода // Маҷаллаи байналмилалӣ «Фурӯғи илм». – Душанбе, 2025. – №2 (06). – С. 406-410.

II. Дар маҷмуа ва нашрияҳои дигари илмӣ:

[21-М] Наимзода, Қ.Қ. Шавкати Бухорӣ – шоири тозафикру навпардоз [Матн] / Қ.Қ. Наимзода // Маводи конференсияи байналмилалӣ илмӣ-амалӣ дар мавзуи «Истифодаи маводи кишваршиносӣ ҳамчун воситаи тарбияи ифтихори миллӣ ва ватандӯстӣ зимни таҳқиқ ва омӯзиши фанҳои таълимии муассисаҳои таҳсилоти миёна ва олии касбӣ» (19-20 октябри соли 2018). – Бохтар, 2018. – С. 44-46.

[22-М] Наимзода, Қ.Қ. Истеъдод ва маҳорати шоирии Шавкати Бухорӣ. Матлаи нур [Матн]. – Бохтар: Матбаа, 2019. – 395 с.

[23-М] Наимзода, Қ.Қ. Мазмунёбӣ ва нозукхаёли дар шеъри Шавкати Бухорӣ [Матн] / Қ.Қ. Наимзода // Маводи конференсияи байналмилалӣ дар

мавзуи «Ҷаҳонишавӣ ва гуфтугӯи тамаддунҳо дар замони муосир». – Бохтар, 2019. – С. 187-255.

[24-М] Наимзода, Қ.Қ. Пайравии шоирони турк ба ашъори Шавкати Бухорӣ [Матн] / Қ.Қ. Наимзода // Маводи конференсияи байналмилалӣ дар мавзуи «Забону адабиёт ва таърихи кишварҳои форсизабон (Эрон, Тоҷикистон ва Афғонистон)» (15 декабри 2023). – Малатия: Донишкадаи забонҳои хориҷии Донишгоҳи давлатии Инону (Туркия). – С. 211-215.

[25-М] Наимзода, Қ.Қ. Назаре ба нусхаҳои девони Шавкат [Матн] / Қ.Қ. Наимзода // Маводи конференсияи байналмилалӣ илмӣ-назариявӣ «Масъалаҳои мубрами суҳаншиносӣ дар ҳавзаҳои илмӣ ва адабии Осиёи Марказӣ» бахшида ба 70-солагии профессор Абдуманнон Насриддин (17-18 ноябр). – Хучанд, 2023. – С. 262-267.

[26-М] Наимзода, Қ.Қ. Идомаи суннати қасидасарӣ дар ашъори Шавкати Бухорӣ [Матн] / Қ.Қ. Наимзода // Маводи конференсияи илмӣ-амалии ҷумҳуриявӣ дар мавзуи «Рушду таҳаввули жанри қасида дар адабиёти форсу тоҷик», бахшида ба бузургдошти Ҳаким Носири Хусравӣ Қубодиёнӣ ва 80-солагии доктори илмҳои филологӣ, профессор Икромов Искандар (21 декабр). – Бохтар, 2023. – С. 128-135.

[27-М] Наимзода, Қ.Қ. Ҷойгоҳи рубоӣ дар ашъори Шавкати Бухорӣ [Матн] / Қ.Қ. Наимзода // Маводи конференсияи ҷумҳуриявии илмию амалӣ «Ҷойгоҳи профессор Абдушукур Абдусатторов дар таҳқиқи нақди адабиёти тоҷик» (14 май). – Душанбе, 2024. – С. 77-83.

[28-М] Наимзода, Қ.Қ. Махсусияти эҷодкорӣи Шавкати Бухорӣ дар офаридани қасида [Матн] / Қ.Қ. Наимзода // Маводи конференсияи ҷумҳуриявии илмӣ-назариявӣ дар мавзуи «Шоҳнома – оинаи забон ва адаби форсӣ-тоҷикӣ» (14-15 июн). – Данғара, 2024. – С. 138-143.

III. Монография:

Наимзода, Қудратулло Қаҳор. Шавкати Бухорӣ ва таркиби девони ӯ [Матн] / Қ.Қ. Наимзода. – Бохтар, 2024. – 185 с.

Ҷамҷунин ба автореферати диссертатсия аз ҷониби муҳаққиқони зерин тақризҳо ба унвони Шурои диссертатсионӣ ворид шудаанд:

Тақризи I-ум: М.О. Солеҳов – доктори илмҳои филологӣ, профессори кафедраи таърихи адабиёти тоҷики Донишгоҳи миллии Тоҷикистон. Хулосаи тақриз мусбат мебошад ва дар он 2 эрод қайд шудааст:

1. Дар автореферат иқтибосҳои назмӣ ба ҳайси намуна аз осори Шавкати Бухорӣ хеле кам оварда шудаанд. Истифодаи беиштари онҳо барои тақвияти андешаҳои илмӣ муҳаққиқ созгор буд.

2. Дар фасли охири боби 4-ум дар бораи таъсирпазирии шоирони муосири

турк аз ашъори Шавкати Бухорой сухан меравад; агар ин баҳс дар робита ба шеърӣ муосири тоҷик ҳам ҷараён мегирифт, боз ҳам беҳтар мебуд.

Такризи 2-юм: Саидҷаъфаров О.Ш. – доктори илмҳои филологӣ, профессор, мудири кафедраи забони тоҷикии Донишгоҳи давлатии Данғара. Хулосаи тақриз мусбат буда, дар он 3 эрод дар шакли пешниҳод чунин зикр шудааст:

1. Боби 2-и рисола “Вижагии жанрии девони Шавкат” номгузорӣ шуда, дар он анвои адабии таркиби девони шоир баррасӣ шудааст. Муҳаққиқ ин баррасиро аз қасида шуруъ кардааст. Хубтар мебуд, агар аз газал оғоз мекард, зеро теъдоди газал дар ашъори шоир нуфузи бештар дорад.

2. Барои жанри рубой, ки дар ашъори шоир миқдоран хеле каманд, дар боби 2-и рисола ҷудо кардани фаслҳои алоҳида шарт нест.

3. Дар фишурдаи рисола муҳаққиқ барои тақвияти фикрҳо хеле кам мисол меорад. Масалан, барои нишон додани маҳорати калимасозии шоир намунаҳои зиёдеро метавон мисол овард.

Такризи 3-юм: Солеҳов Шамсиддин Аслиддинович – доктори илмҳои филологӣ, профессори кафедраи назария ва таърихи адабиёти факултети филологияи тоҷики Донишгоҳи давлатии омӯзгории Тоҷикистон ба номи Садриддин Айни. Хулосаи тақриз мусбат буда, дар он 2 эрод дар шакли пешниҳод чунин зикр шудааст:

1. Дар автореферат зимни тавзеҳи бобу фаслҳои диссертатсия фаслҳои боби панҷум камтар муаррифӣ шудаанд. Барои мисол, фаслҳое, ки ба орояҳои адабие, амсоли истиора, тазод, тавсиф ва талмеҳ бахшида шудаанд, шавоҳиди шеърӣ хеле кам доранд ва оинадори ҳунари шоирии Шавкат буда наметавонанд.

2. Дар автореферати диссертатсия аҳёнан ҷой доштани ғалатҳои техникӣ ба назар расиданд.

Такризи 4-ум: Очилова Меҳринисо Илҳомовна – доктори илмҳои филологӣ, профессори кафедраи забонҳои хориҷӣ ва робитаҳои байнифарҳангии Донишгоҳи байналмилалӣ сайёҳӣ ва соҳибкории Тоҷикистон. Хулосаи тақриз мусбат буда, дар он 3 эрод дар шакли пешниҳод чунин зикр шудааст:

1. Тасвири табиат дар ашъори Шавкат дар баҳши баррасиҳои марбут ба мавзӯ, яъне боби 3 оварда шудааст. Хубтар мебуд, агар он ба боби сабқ, яъне боби 4 интиқол дода мешуд, зеро ин ҷо ҳунари шоир дар тасвирсозӣ ба намоиш гузошта шудааст.

2. Дар боби 5-уми рисола “Нақши воситаҳои тасвири бадеӣ дар ашъори Шавкати Бухорой” дар 10 фасл баррасӣ шудаанд. Агар ин фаслҳоро бо ҳам оварда, санъатҳои бадеии бештарро баррасӣ мекарданд, беҳтар мебуд.

3. Дар автореферат, дар баҳши бо забони русӣ таълифшуда, баъзан ғалатҳои техникӣ ба назар мерасанд, ба монанди саҳифаҳои 15, 26, 27, 30, 38, 62

ва ғайра, ки ислоҳи онҳо зарур аст.

Такризи 5-ум: Садри Саъдиев – доктори илмҳои филологӣ, профессори Донишгоҳи давлатии Самарканд ба номи Шароф Рашидов. Хулосаи тақриз мусбат буда, дар он 2 эрод дар шакли пешниҳод чунин зикр шудааст:

1. Муаллифи диссертатсия бо он ки баҳши дараҷаи таҳқиқи мавзӯро ба таври муфассал, пажӯҳишоти дар бораи зиндагонӣ ва мероси адабии Шавкати Бухорой анҷомёфтаре бо низоми муайян шарҳу баён доштааст, вале дар боби аввали диссертатсия боз фаслро ба нақду баррасии мероси адабии Шавкат дар таҳқиқоти илми муосир ихтисос додааст. Ба назар мерасад, ки миёни баҳши дараҷаи таҳқиқи муқаддима ва ин фасл як навъ такрор ба назар мерасад. Хуб мешуд, ки маводи фасли мазкурро маҷмӯан дар муқаддимаи диссертатсия меовард.

2. Дар автореферати диссертатсия баъзе ғалатҳои имлоӣ ва техникӣ ба ҷаҳи мерасанд, ки ислоҳи онҳо мувофиқи мақсад аст.

Дар маҷмӯ, муқарризони беруна масъалаи таҳқиқшавандаро муҳим ва арзишманд ҳисобида, муаллифи диссертатсия Наимзода Қудратулло Қаҳорро барои дарёфти дараҷаи илмӣ доктори илмҳои филологӣ аз рӯи ихтисоси 6.2 Филология (6.2.15 Адабиёти тоҷик, равобити адабӣ) арзанда доништаанд.

Шурои диссертатсионӣ қайд менамояд, ки аз ҷониби докталаби дараҷаи илмӣ бори нахуст дар адабиётшиносии тоҷик масъалаҳои рӯзгор ва махсусияти осори Шавкати Бухорой ба сурати густарда ба риштаи таҳқиқ кашада шуда, дар асоси таҳлилу муқобалаи ахбори сарчашмаҳои илмӣ таърихӣ ва осори шоир ҷараёни зиндагӣ ва мақоми ӯ дар адабиёти форс-тоҷик муқаррар карда шудааст. Дар қанори ин, фаъолияти эҷодии Шавкат, махсусияти жанрии осори манзум, сабку услуб ва бадеияти ашъори вай мавриди баррасии қобили таваҷҷуҳ қарор дода шудааст. Дигар аз масоиле, ки навгонҳои таҳқиқоти мазкурро муқаррар месозанд, пажӯҳиши дар ғазалсароӣ яке аз шоирони муваффақи адабиёти форсу тоҷик будани Шавкати Бухорой, соҳиби сабки хос ва нақши шоиста доштани шоир дар таҳаввулу тақомули адабиёти форсу тоҷики асри XVII, алаҳусус рушди жанри ғазал, дар асоси осори ӯ ба шумор меравад. Ҳамзамон, диссертант қўшидааст, ки саҳми шоирро дар таҳаввулу тақомули суннатҳои адабӣ, монанди маъниофарӣ ва мазмунсозӣ муайян намуда, воқитаҳои баён ва тасвири бадеӣ, ҳисомезӣ, масъалаҳои таркибофаринӣ, мақоми инсон, афкори ҳикамию фалсафӣ ва иҷтимоиро дар осори шоир ба риштаи таҳқиқ кашад.

Аҳамияти назарӣ ва амалии таҳқиқ. Аҳамияти назарии таҳқиқ дар он зоҳир мешавад, ки бори нахуст дар адабиётшиносии тоҷик масъалаи рӯзгор ва осори Шавкати Бухорой, минҷумла нақши ғазалиёти шоир дар таҳаввул ва тақомули ғазали форсӣ-тоҷикии асри XVII мавриди таҳқиқи ҷудогонаи илмӣ қарор гирифтааст. Аҳамияти амалии таҳқиқ дар он аст, ки андешаҳои илмӣ

баёншуда дар диссертатсияро, ки дар шакли хулосаҳо зикр шудаанд, метавонанд дар навиштани таърихи таҳаввули ғазал дар садаи XVII, сабки хиндӣ ва мароҳили инкишофи он, дар таҳияи китобҳои адабиётшиносӣ, забоншиносӣ, фарҳангу мардумшиносӣ ва ахлоқ мавриди истифода қарор гиранд.

Ҳамчунин, маводи диссертатсияро метавон дар иншои китобҳои дарсӣ, таърихнигории адабиёти форсии тоҷикӣ, адабиёти форсизабони Ҳиндустон, таърихи афкори фалсафӣ, фарҳангномаҳо, фарҳанги таркиб ва таъбирҳои шоирона, забони ғазал, сабкшиносӣ, рисолаҳои илмӣ, рисолаҳои хатм, магистрӣ ва корҳои курсӣ, таҳияи лексия барои донишҷӯёни факултетҳои филологӣ, курсҳои махсуси адабиётшиносӣ, назмшиносӣ, каломӣ бадеъ ва маҳфилҳои мухталифи илмӣ адабии бахшида ба осори суҳанварони сабки хиндӣ истифода кард.

Саҳми шахсии довталаб. Довталаб дар таҳқиқи масъалаи мазкур дар он зоҳир мешавад, ки бори нахуст роҳи зиндагӣ ва осори адабии Шавкати Бухорӣ аз нуқтаи назари илмӣ ба риштаи таҳлил қашида шуда, дар ин замина сохтор, мавзӯ, вижаҳои сабкӣ ва воситаҳои тасвир мақоми шоир дар таҳаввули адабиёти форс-тоҷикӣ асри XVII нишон дода шудааст.

Тасвиби амалии натиҷаҳои таҳқиқ. Мухтавои асосии диссертатсия, хулоса ва натиҷаҳои таҳқиқ дар конференсияҳои минтақавӣ, ҷумҳуриявӣ, донишгоҳӣ (солҳои 2017-2025), аз ҷумла конференсияҳои байналмилалӣ «Истифодаи маводи кишваршиносӣ ҳамчун воситаи тарбияи ифтихори миллӣ ва ватандӯстӣ зимни таҳқиқ ва омӯзиши фанҳои таълимии муассисаҳои таҳсилоти миёна ва олии касбӣ» (Бохтар, 19-20 октябри соли 2018), «Ҷаҳонишавӣ ва гуфтугӯи тамаддунҳо дар замони муосир» (Донишгоҳи давлатии Инонуи Малатияи Туркия, 15 декабри 2023), «Масъалаҳои мубрами суҳаншиносӣ дар ҳавзаҳои илмӣ ва адабии Осиёи Марказӣ» бахшида ба 70-солагии профессор Абдуманнони Насриддин» (Хучанд, 17-18 ноябри соли 2023) ва конференсияҳои ҷумҳуриявӣ дар мавзӯи «Ҷойгоҳи профессор Абдушукур Абдусатторов дар таҳқиқи нақди адабиёти тоҷик» (Душанбе, 14 майи соли 2024), «Рушду таҳаввули жанри қасида дар адабиёти форсӣ тоҷикӣ» бахшида ба бузургдошти Ҳаким Носири Хусрави Қубодиёнӣ ва 80-солагии доктори илмҳои филологӣ, профессор Икромов Искандар (Бохтар, 21 декабри соли 2023), «Шоҳнома – оинаи забон ва адабиёти форсӣ-тоҷикӣ» (Данғара, 14-15 июни соли 2024) мавриди баррасӣ қарор ёфтаанд.

Дар ҷаласаи Шурои диссертатсионӣ 6D.KOA-120-и назди Муассисаи давлатии таълимии «Донишгоҳи давлатии Хучанд ба номи академик Бобочон Ғафуров» аз 19-уми марти соли 2026 дар бораи сазовор донишманди Наимзода Қудратулло Қаҳор ба дараҷаи илмӣ доктори илмҳои филологӣ аз рӯи ихтисоси 6.2 Филология (6.2.15 Адабиёти тоҷик, равоҷи адабӣ) қарор қабул гардид.

Ҳангоми гузаронидани овоздиҳии пинҳонӣ дар Шурои диссертатсионӣ аз 16

нафар аъзои Шуро (асос: фармоиши Комиссияи олии аттестационии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 02.02.2026, №55 шд) иштирок доштанд, 15 нафар (аз ҷумла 2 нафар тариқи онлайн); аз ин 14 нафар докторони илм ва 1 нафар номзади илм, котиби илмии Шуро ва аз 14 нафар докторони илм 5 нафар аз рӯи ихтисоси 6.2. Филология (6.2.15. - Адабиёти тоҷик; равобити адабӣ) чунин натиҷагирӣ шуд:

тарафдори додани дараҷаи илмӣ: **15 “нафар”**

муқобили додани дараҷаи илмӣ: **“нест”**

бюллетенҳои беъътибор: **“нест”**

Шурои диссертатсионӣ дар ҷаласаи худ аз 19-уми марти соли 2026 ба чунин қарор омад, ки диссертатсияи Наимзода Қудратулло кори таҳқиқотии анҷомёфтаи илмиву таҳассусӣ буда, ба талаботи «Тартиби додани дараҷаҳои илмӣ», ки бо қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 30-юми июни соли 2021 таҳти № 267 тасдиқ шудааст (бо тағйири иловаҳо аз 26-уми июни соли 2023, №295), қомилан ҷавобгӯӣ мебошад ва ба довталаб Наимзода Қудратулло Қаҳор дараҷаи илмӣ доктори илмҳои филологӣ аз рӯи ихтисоси 6.2. Филология (6.2.15. - Адабиёти тоҷик; равобити адабӣ) дода шавад.

Раиси Шурои диссертатсионӣ,
доктори илмҳои филологӣ, профессор

Котиби илмӣ Шурои диссертатсионӣ,
номзади илмҳои филологӣ, дотсент

Мирзоюнус Матлуба

Рачабов Б.М.

19.03.2026